

Інститут агенцій регіонального розвитку, що довів свою життєздатність і ефективність у європейських країнах, в Україні так і не набув належного розвитку.

Розглянута у статті Угода щодо регіонального розвитку Донецької області є реальним кроком на шляху до запровадження нового інструмента регіональної політики, який необхідно впроваджувати і в інших областях. Запровадження договірних засад між Урядом і органами місцевого самоврядування дасть змогу узгодити державні і регіональні інтереси щодо пріоритетних напрямів їх розвитку, вирішити питання, що потребують спільних дій держави та регіонів. Це також сприятиме активізації співпраці органів місцевої влади та підприємців щодо залучення інвестицій у розвиток регіонів. Таким чином, гарантується динамічний і сталий розвиток регіону.

Література

1. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08.09.2005 р. № 2850-IV // Голос України. – 2005. – № 211. – 16 с.
2. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23.09.2000 р. № 1602-III // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2000. – № 25.
3. Про Концепцію державної регіональної політики: Указ Президента України від 25.05.2001 р. №341/2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
4. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.2006 р. № 1001 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 30.
5. Про передачу цілісного майнового комплексу державного виробничого підприємства із зовнішнього централізованого водопостачання “Укрпромводчормет” у спільну власність територіальних громад Донецької області: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.12.2004 р. № 958-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
6. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: монографія / [за ред. З.С. Варналія]. – К. : РШСВ, 2007. – 820 с.

УДК 353(477)

РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАМИ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

Іванова Н.С.

аспірант Запорізької державної інженерної академії

Annotation

The article examines the stages of public administration regions in independent Ukraine. Basic stages of development associated with the creation of legal basis and structure of government management are provided. The following two basic models of economic development of Ukraine and its regions and causes of failure – in the liberal strategy are represented. The following main trends of public administration regions, which are appropriate in the new stage of reforming local government, are revealed.

Анотація

У статті розглянуто етапи розвитку державного управління регіонами в незалежній Україні. Визначено основні етапи розвитку, пов'язані зі створенням законодавчої бази та структури органів державного управління. Представлено дві основні моделі економічного розвитку України та її регіонів і причини невдач розвитку – за ліберальною стратегією. Виявлено основні напрями розвитку державного управління регіонами, які є доцільними на новому етапі реформування місцевого самоврядування.

Ключові слова

Державне управління регіонами, місцеве самоврядування, державна регіональна політика, державне регулювання.

I. Вступ

Україна 24 серпня 1991 р. обрала шлях побудови незалежної держави. За 19 років було розпочато ряд важливих реформ, але вони не забезпечили сталого розвитку суспільства й економіки. Наприкінці 1980-х рр. питома вага економіки України (тоді УРСР) у світовій економіці становила близько 2%. Сьогодні – лише 0,2% (за валютним курсом). Громадсько-політичне об'єднання “Український форум” визначає такі базові причини, які сприяли трансформації невдачі України [8, с. 4].

Перша – запозиченість рецептів розвитку. При розробці та реалізації реформ Україна припустилася грубої методологічної помилки. В основу трансформаційних процесів в Україні покладено запозичені моделі перетворень.

Друга – непослідовність і хаотичність державної політики змін. Постійні коливання між ліберальною і дирижистською моделями реформ, з відчутним ухилом до популізму, що почав набувати деструктивних форм, призведе

ли до того, що в Україні у підсумку не була до кінця реалізована жодна із цих моделей.

Третя – неподоланність розколів у суспільстві. Регіональна, мовна, культурна, конфесійна неоднорідність українського суспільства не тільки не трансформувалася у потужний ресурс зростання держави, а й навіть поглиблюється, часом набуваючи небезпечних ознак суспільного розколу. До історично успадкованих розбіжностей додалися й новостворені лінії конфлікту між багатими і бідними, між прихильниками тієї чи іншої політичної сили, до моделювання й активізації яких, на жаль, безпосередньо долучаються впливові партії і політики України.

Четверта – державницька незрілість управлінських еліт. Політичні сили у своїй діяльності досі залишаються вмотивованими майже включно власними політичними й економічними інтересами, нездатними до консолідації і мобілізації зусиль навколо реалізації стратегічних інтересів держави, регіонів, а відтак, неспроможними хоча б сформулювати ці інтереси.

Із приходом до влади Партії Регіонів та обранням президентом В.Ф. Януковича і нового Кабінету Міністрів, Україна знов постала на перехресті траєкторій розвитку. Належить вирішити, яким шляхом рухатись далі: або запозичувати рецепти успіху інших країн, йти у фарватері світових і регіональних процесів інтеграції (стратегія “розчинення” в глобальному соціально-економічному просторі) і тим самим значно обмежувати можливості реалізовувати національні інтереси, або поставити амбітну мету – досягти максимальної самодостатності у прийнятті доленосних для держави і нації рішень, проклавши свій власний шлях у майбутнє. Цей шлях базується на стратегії суб’єктності України, тобто здатності держави самостійно моделювати розвиток відповідно до національних інтересів, брати активну участь у формуванні міжнародної політики, мати достатній імунітет до глобальних викликів, загроз і коливань світової кон’юнктури.

Подолання негативних тенденцій залежного розвитку, що сформувалися в Україні внаслідок непродуманих, хаотичних, несистемних або незавершених реформ, можливе лише шляхом здійснення системної модернізації всього комплексу відносин та інститутів – держави регіонів, економіки, суспільства. Під модернізацією слід розуміти зміни, спрямовані на скорочення критичних відставань України від рівня розвинутих країн, надання інститутам і відносинам принципово нової сучасної якості.

II. Постановка завдання

Мета статті – на основі робіт фахівців, статистичних даних, нормативних даних зробити аналіз розвитку державного управління регіонами в незалежній Україні та розгляну-

ти можливі напрями модернізації державного управління регіонами.

III. Результати

У статті термін “регіон” вживається у такому значенні: це цілісна територіальна система господарства країни, яка характеризується наявністю місцевих органів управління, певною структурою виробництва, внутрішніми зв’язками, населенням, виробничою та соціальною інфраструктурою [9, с. 396].

У кожному регіоні (області) як економічній підсистемі закладена можливість господарювання на основі ринкових відносин. Виходячи із державних інтересів і пріоритетів, місцева влада на рівні цієї території поєднує ринкові регулятори з державним впливом на регіоналізацію економіки із домінуванням останніх. Визначення регіону як територіальної політико-економічної цілісності дає змогу встановити його місце і роль у процесі суспільного відтворення. Регіон має у своєму розпорядженні складний господарський комплекс, що охоплює різні галузі господарства, соціальні, культурно-побутові підрозділи, організації та установи. З їх допомогою регіон виконує економічні та соціальні функції. Усі підприємства, організації та установи в регіоні пов’язані спільними природнокліматичними умовами, спільним використанням природних, трудових ресурсів, міжгалузевих виробництв, енергії, засобів зв’язку, транспорту, будівельного комплексу та ін.

Регіон має також спільну систему управління, фінансування і кредитування, систему задоволення соціальних потреб населення, охорони здоров’я, відпочинку. Головна особливість регіону полягає в його відносно самостійному відтворювальному процесі, який охоплює виробництво, розподіл, обмін і споживання [3, с. 5].

Таким чином, державне регіональне управління ґрунтується на системі місцевого самоврядування. Розвиток місцевого самоврядування в Україні характеризується такими етапами та подіями [4, с. 425].

У 1991 р. було проголошено незалежність України, почалось формування самостійної державної влади. В 1992 р. вперше в історії України було введено інститут місцевих державних адміністрацій як місцевих органів державної виконавчої влади і вперше здійснено спробу розділення як органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування, так і їх повноважень. Був прийнятий Закон України “Про місцеві ради народних депутатів та місцева та регіональне самоврядування”. У 1994 р. відбулась адміністративна реформа: скасовано інститут місцевих державних адміністрацій; представницьку владу на районному (обласному) рівні стали здійснювати районні (обласні) ради, виконавчу владу – обрані ра-

дою виконавчі комітети; раду і виконавчий комітет очолює голова ради. У 1995 р. було укладено Конституційний договір між Президентом України та Верховною Радою України, який передбачив відновлення вертикалі державної виконавчої влади та інституту місцевих державних адміністрацій. Головою державної адміністрації Президент України призначає всенародно обраного голову районної (обласної) ради. В одній особі було поєднано дві посади – керівника місцевого органу державної виконавчої влади і голови органу місцевого (регіонального) самоврядування. У 1996 р. Верховною Радою України було прийнято Конституцію України, що закріпила існування інституту місцевого самоврядування в Україні, визначила його систему, провідну роль територіальних громад, фінансово-економічні основи місцевого самоврядування. Із прийняттям Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” (1997 р.) було здійснено законодавче оформлення четвертого етапу реформування місцевої влади в Україні, який розпочався після прийняття Конституції. Важливим здобутком Закону є розподіл усіх повноважень на власні (самоврядні) та делеговані, що є однією із головних ознак місцевого самоврядування. Такий розподіл відображає початок нового етапу становлення відносин між органами місцевого самоврядування та державними місцевими адміністраціями – представниками державної влади. Місцеві державні адміністрації отримали статус як органів державної влади (повноваження делеговані державою), так і виконавчих органів місцевого самоврядування на рівні району (області) – повноваження, які делеговані районною (обласною) радою.

До складу України входять 24 області, АР Крим, два міста загальнодержавного підпорядкування – Київ і Севастополь. Усі ці території мають свої відмінності та особливості щодо соціально-економічного, історичного, мовного, культурного розвитку.

Органи регіонального управління являють собою складову системи органів державного управління. Склад і структура органів державного управління та місцевого самоврядування регулюються Конституцією України, Законами України “Про місцеве самоврядування в Україні”, “Про місцеві державні адміністрації” та іншими правовими документами. До складу центральних органів державного управління входять Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, міністерства, державні комітети, інші органи.

Президент України є главою держави, гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини та громадянина. Верховна Рада України –

єдиний орган законодавчої влади України. Кабінет Міністрів є вищим органом у системі органів виконавчої влади. До системи центральних органів виконавчої влади України входять міністерства, державні комітети та інші центральні органи виконавчої влади. До складу регіональних (обласних) органів державного управління входять: обласні та районні ради; місцеві державні адміністрації; сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи. Обласні та районні ради є органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст, у межах повноважень, визначених Конституцією України та іншими законами. Можна стверджувати, що Україна збудувала структуру державного управління регіонами на основі місцевого самоврядування.

Трансформація державного, регіонального розвитку викликала необхідність вибору моделі подальшого розвитку, якій підпорядковуються нормативно-правова база, інституційна структура, важелі регулювання. На сучасному етапі чітко визначено дві моделі розвитку економіки і два сценарії довгострокової стратегії [5, с. 182].

Перша стратегія базується на лібералізації відносин, як внутрішніх, так і зовнішніх. Вона базується на економічній доктрині самонастроюваного ринкового механізму і не втручання держави в економічні процеси і пов'язана з повною відкритістю ринків, жорсткими монетарними обмеженнями, пріоритетом бездефіцитності бюджету. На основі цієї моделі економіка України розвивалась протягом десяти років, що не дало позитивних результатів. Розвиток за такої стратегії відзначався посиленням падіння виробництва, коливанням економічної кон'юнктури, соціальними потрясіннями.

Особливості розвитку економіки України у період 2000–2008 рр., які зумовлювались й об'єктивними чинниками, і характером макроекономічної політики, дають змогу простежити етапи поступового розвитку економіки. Переломним в економічному розвитку України став етап, який розпочався у 2000 р. й ознаменував перехід до позитивної динаміки ВВП і ВДВ за рядом галузей та регіонів України. У 2000 р. було прийнято нормативні документи, покликані сприяти розвитку національного виробництва, а саме: додаткові пільги для нових підприємств малого бізнесу, відміна картотеки № 2, списання частини штрафів та пені за податковими платежами, введення до 2001 р. податкових канікул для сільськогосподарських підприємств, удосконалення і спрощення механізму створення фінансово-промислових груп. У 2000 р. спостерігається зростання ВВП на 5,9%; у 2001 р. – на 9,2%; 2002 р. – на 5,2%; 2003 – на 9,4%. Помилки,

які призвели до значного падіння темпів зростання ВВП у 2002 р., зосереджені здебільшого у грошово-фінансовому блоці економічних проблем.

Бюджетне забезпечення регіонального та місцевого розвитку за джерелами надходжень характеризується значною неоднорідністю. Місцева податкова база у 2003 р. забезпечила 2,06% надходжень до місцевих бюджетів, у 2004 р. – 1,93% (для порівняння: у 2000 р. – 4%), а відрахування від загальнодержавних надходжень становили 69,0 та 66,8%, відповідно, тобто понад дві третини. Водночас частка трансфертів із державного бюджету становила 29,0 та 31,3%, відповідно. Крім того, за стандартами розвинутих країн співвідношення між місцевими бюджетами та державним має становити 40:60. В Україні ж складається співвідношення на користь державного бюджету – 66,4:33,6 у 2006 р. та 68,2:31,8 у 2007 р. Основним компонентом доходів громадян є заробітна плата, що забезпечує понад половину їхніх сукупних доходів. Протягом 2004–2008 рр. у структурі доходів населення питома вага заробітної плати коливалася в діапазоні від 43,2 до 42,4%, нижчий її рівень був зафіксований у 2008 р. Питома вага соціальних допомог та інших одержаних поточних трансфертів досягла максимуму у 2005 р. Наступне її зменшення тривало до 2008 р., коли було зафіксовано незначне її збільшення – до 39% [4].

Друга модель довгострокової стратегії – це модель випереджального розвитку на інноваційній основі. Зміст цієї моделі полягає в її стратегічних цілях – розбудові високоефективної, високотехнологічної розвинутої держави, яка забезпечує належні умови і рівень життя населення, що передбачає створення максимально сприятливих умов для відображення й розвитку вітчизняного виробництва, науково-виробничого потенціалу, розвитку інтелектуального капіталу, підвищення конкурентоспроможності національної економіки, стабільного соціально-економічного зростання регіонів. Така модель відповідає національним інтересам народу України і населення регіонів. Тому основною метою державного управління регіоном у ринкових відносинах є розроблення і проведення такої політики, яка забезпечить подолання спаду виробництва, його стабілізацію і розвиток для задоволення потреб населення.

Основними завданнями державного управління регіоном є:

- розроблення і проведення регіональної політики стратегії розвитку регіону;
- контроль і управління власністю регіону;
- проведення ефективної інвестиційної політики;

- сприяння науково-технічному прогресу шляхом розробки і реалізації комплексних цільових програм;
- створення економічних, організаційно-правових та інших умов для ефективного і комплексного розвитку економіки регіону і наповнення бюджету фінансовими ресурсами для підтримки соціальних програм.

Інструментом досягнення цілей і вирішення завдань є регіональна політика, яка ґрунтується на можливостях економіки регіону і реалізується через механізми управління та регулювання. Отже, державна регіональна політика – це сукупність заходів політичного, соціально-економічного характеру, які здійснюють органи державної та регіональної влади на окремих територіях країни, спрямованих на реалізацію загальнодержавних та регіональних цілей і завдань, виходячи із внутрішніх потреб і наявних ресурсів.

Об'єктами державної регіональної політики є територіальні утворення, у межах яких здійснюється державне управління та місцеве самоврядування, – адміністративно-територіальні одиниці регіону, галузі господарського комплексу, виробнича, соціальна інфраструктури, ресурси регіону. Суб'єктами державної регіональної політики є органи державної влади – центральні та місцеві, представницькі органи місцевого самоврядування. Предметом регулювання є механізм децентралізації влади, розподіл повноважень, відповідальності, фінансів, ресурсів, соціально-економічний розвиток регіону.

Механізм державного регулювання розвитку регіонів включає такі складові:

- законодавча база;
- бюджетно-фінансове регулювання регіонального розвитку та селективна підтримка окремих регіонів із боку держави;
- подальший розвиток таких методів і форм державного впливу, як прогнозування і програмування, зокрема, розроблення та реалізація державних регіональних програм, а також прогнозів і місцевих програм соціально-економічного розвитку відповідних адміністративних територій;
- створення та розвиток в окремих регіонах спеціальних (вільних) економічних зон;
- розвиток міжрегіонального та прикордонного співробітництва.

Збалансованою вважається така регіональна політика, коли інтереси центру та регіонів збігаються, доповнюють і збагачують один одного, коли можливості центру сприяють вирішенню регіональних проблем; коли ефективно розподілені повноваження та відповідальність між центральними і місцевими органами влади. Для впровадження моделі випереджального розвитку на інноваційній основі.

Україна потребує розроблення і схвалення нової концепції державної регіональної політики, стратегічними напрямками якої можуть бути: консолідація суспільства; підвищення якості життя людини; підвищення конкурентоспроможності на регіональному рівні; економічна інтеграція регіонів; націоналізація бюджетних відносин; забезпечення економічної безпеки тощо. З огляду на це, потребує змін система владних відносин на усіх рівнях з метою перерозподілу повноважень у бюджетній, освітній, соціальній, правоохоронній сферах від місцевих державних адміністрацій до органів самоврядування територіальних громад [2, с. 102].

Основу гармонізації загальнодержавних та регіональних інтересів під час формування та реалізації державної регіональної політики має забезпечити [6, с. 357]:

- чіткий розподіл компетенції центральних, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;
- прозорий і сталий розподіл податкових ресурсів між державним та місцевими бюджетами;
- врахування органами місцевого самоврядування загальнонаціональних інтересів при вирішенні питань місцевого значення;
- запровадження державного контролю за конституційністю та законністю рішень органів і посадових осіб місцевого самоврядування.

Під час реалізації ефективної державної регіональної політики важливим є вдосконалення територіальної організації влади в Україні, що вимагає:

- законодавчого врегулювання порядку вирішення питань у сфері адміністративно-територіального устрою, внесення відповідних змін до чинного законодавства;
- здійснення перерозподілу повноважень між центральними і місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на основі принципу субсидіарності;
- забезпечення повноти та виключності повноважень органів виконавчої влади, а також органів місцевого самоврядування з питань місцевого значення для кожного рівня адміністративно-територіального устрою;
- забезпечення місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування необхідними для виконання повноважень ресурсами;
- запровадження ефективних механізмів співробітництва між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування у виконанні покладених на них повноважень;
- посилення відповідальності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, посадових осіб

за дотримання Конституції та законів України, реалізація наданих ним повноважень.

Тому одним із важливих напрямів адміністративної реформи в Україні є формування на регіональному і місцевому рівнях демократичної, гнучкої та ефективної організації управління, яка зможе ефективно здійснювати процес регулювання розвитку регіонів. Це передбачає перебудову системи місцевих органів виконавчої влади та системи місцевого самоврядування, подальшу децентралізацію управління.

Згідно із Концепцією адміністративної реформи в Україні, метою реформування місцевих органів виконавчої влади є: підвищення ефективності здійснення державної політики уряду на територіальному рівні; спрямування їх діяльності на забезпечення реалізації прав і свобод громадян, розширення видів державних (управлінських) послуг та підвищення їх якості; гармонійне поєднання загальнодержавних та місцевих інтересів з урахуванням особливостей територіального розвитку; сприяння становленню та розвитку місцевого самоврядування на основі його чіткого функціонального розмежування з повноваженнями виконавчої влади.

Має бути досягнуто оптимальне співвідношення децентралізації та централізації влади, забезпечено збалансованість соціально-економічного розвитку регіонів, ураховано їх історичні, економічні, екологічні, географічні та демографічні особливості, етнологічні і культурні традиції.

Саме державне регулювання як сукупність основних напрямів, форм і методів цілеспрямованого впливу державних і недержавних органів управління на функціонування й розвиток економічної системи (в тому числі окремих її підсистем) для її стабілізації та пристосування до умов, що змінюються, є основною складовою регіонального процесу відтворення. У ринковій системі переважають економічні методи, передусім, кредитно-грошова політика. Її основними інструментами є норма обов'язкових резервів, відсоткова міжбанківська ставка, операції НБУ з державними облігаціями на РЦП. Податкова політика допомагає ефективно стримувати економічне зростання й організувати розподіл доходів, нівелювати регіональні диспропорції.

До адміністративних методів регулювання належать прямий державний контроль за монопольними ринками, де державну монополію визнано природною і виправдано повномасштабне адміністрування.

Новий етап розвитку місцевого самоврядування в Україні вже почався. Своїм Розпорядженням Уряд України 02.12.2009 р. № 1456–р затвердив план заходів із реалізації Концепції реформ місцевого самоврядування. Було пе-

редбачено розробити і внести на розгляд Кабінету Міністрів України такі основні, для подальшого регіонального розвитку, законопроекти: “Про адміністративно-територіальний устрій України”, “Про місцеве самоврядування в Україні (нова редакція)”, “Про місцеві державні адміністрації (нова редакція)”, “Про комунальну власність”, “Про вибори ВРАР Крим, депутатів місцевих рад та сільських, селищних міських голів” (щодо запровадження виборів депутатів місцевих рад за моторитарною виборчою системою); “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України” (щодо розмежування видатків між бюджетами різних рівнів) тощо.

В “Урядовому кур’єрі” (19.01.2010 р.) уже подано проект Закону України “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України” (нова редакція). Але пунктом 2 ст. 65 знову не передбачено зарахування до обласного бюджету 100% загального обсягу податку з доходів фізичних осіб. Передбачається, що в процесі обговорення цього Закону будуть знайдені такі пропорції формування регіональних бюджетів, які забезпечать подальший розвиток регіонів. Що стосується проекту Закону України “Про адміністративно-територіальний устрій України”, то він викликав негативну реакцію ради фахівців і громадськості [1, с. 5]. Безумовно на тлі катастрофічної приватизації таке масштабне реформування місцевого самоврядування, яке починається, має бути добре обґрунтованим фахівцями, врахувати волевиявлення громадян. Тому проекти законів, які значною мірою зачіпають інтереси громадян, повинні розміщуватися не тільки на офіційних вебсайтах у глобальній мережі Інтернет, а також у доступних громадянам друкованих виданнях. Саме це забезпечить широку інформованість, обговорення і зворотний зв’язок. Для цього є можливості у газет “Голос України”, “Урядовий кур’єр”. Головною метою перетворень системи територіальної організації влади має бути побудова децентралізованої моделі організації влади, спроможної в умовах ринкової економіки результативно та ефективно впливати на процеси соціально-економічного розвитку регіонів [7, с. 141].

IV. Висновки

У результаті проведення досліджень розвитку державного управління регіонами в незалежній Україні було визначено основні хронологічні етапи, які зумовлені прийняттям Закону України “Про місцеві ради народних депутатів та місцеве та регіональне самоврядування” (1992 р.), яким уведено інститут місцевих органів державної влади; Конституції України (1996 р.), яка закріпила існування інститутів місцевого самоврядування; Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” (1997 р.), який здійснив розподіл усіх повноважень на власні (само-

врядні) та делеговані, що є однією з головних ознак місцевого самоврядування.

На сучасному етапі розвитку склад і структуру регіональних органів державного управління та місцевого самоврядування регулює Конституція України, Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”, “Про місцеві державні адміністрації” та інші правові документи.

Було висвітлено етапи державного та регіонального економічного розвитку з позиції довгострокової стратегії. Показано дві основні моделі розвитку в економіці і два етапи довгострокової стратегії. Перша стратегія базується на лібералізації відносин як внутрішніх, так і зовнішніх. Вона базується на економічній доктрині самонастроюваного ринкового механізму і не втручання держави в економічні процеси. Розвиток України за цією стратегією визначався посиленням надання виробництва, коливанням економічної кон’юнктури, соціальними потрясіннями. Визначено причини невдач.

Друга модель довгострокової стратегії – це модель випереджального розвитку на інноваційній основі. Така модель відповідає національним інтересам народу України.

Інструментом досягнення цілей і вирішення завдань є регіональна політика, яка ґрунтується на соціально-економічних можливостях регіону і реалізується через механізм управління та регулювання розвитку регіонів. Для впровадження моделі випереджального розвитку на інноваційній основі Україна потребує розроблення нової концепції державної регіональної політики.

У зв’язку із цим були представлені основні напрями Концепції реформ місцевого самоврядування, державної регіональної політики, яка пропонується фахівцями, передбачені державними нормативними документами.

Висловлено припущення, що з 2009 р. почався новий етап широкомасштабного реформування розвитку місцевого самоврядування – державного управління регіонами, – який потребує прийняття виважених рішень, волевиявлення громадян, зауважень науковців та фахівців.

Уявляється, що саме об’єднання в єдиний потік випереджальної інноваційної моделі розвитку, нової концепції державної регіональної політики та реалізації концепції місцевого самоврядування дасть змогу забезпечити сталий розвиток регіонів України.

Напрямами подальшого дослідження – це, насамперед, моніторинг реформ державного управління регіонами та соціально-економічна оцінка їх ефективності з метою розробки пропозиції подальшого вдосконалення.

Література

1. Гордієнко С. Знову адміністративно-територіальний свербіж? / С. Гордієнко // Голос України. – 2010. – № 25. – С. 5.

2. Жук М.В. Регіональна економіка : підручник / М.В. Жук. – К. : Академія, 2008. – 416 с.
3. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – С. 170.
4. Зінь Є.А. Регіональна економіка : підручник / Є.А. Зінь. – К. : Професіонал, 2008. – 528 с.
5. Коваль Я.В. Регіональна економіка : навч. посіб. / Я.В. Коваль, І. Я. Антонечко. – К. : Професіонал, 2005. – 272 с.
6. Мельник А.Ф. Державне управління : підручник / А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Расіна ; [за ред. А.Ф. Мельник]. – К. : Знання, 2009. – 582 с.
7. Регіонально-адміністративний менеджмент : навч. посіб. / [за ред. д. ф. н., проф. В.Г. Воронкової]. – К. : Професіонал : ЦУЛ, 2010. – 352 с.
8. Україна-2015: Національна стратегія розвитку / Громадсько-політичне об'єднання “Український форум”. – К., 2008. – 59 с.
9. Швайка Л.А. Державне реформування економіки : підручник / Л.А. Швайка. – К. : Знання, 2008. – 452 с.

УДК 35.072

ЛОГІКО-СТРУКТУРНИЙ ПІДХІД ЯК ЧИННИК УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМИ ЦІЛЬОВИМИ ПРОГРАМАМИ

Коновалова І.В.

аспірант Харківського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентіві України

Annotation

Investigated history of appearance, stage and primary problems of use of Logical Framework Approach in state management of regional target programs.

Анотація

Досліджено історію виникнення, етапи та основні проблеми використання логіко-структурного підходу в державному управлінні регіональними цільовими програмами.

Ключові слова

Логіко-структурна схема, логіко-структурний підхід, регіональна цільова програма.

I. Вступ

Державні цільові програми відіграють важливу роль у забезпеченні сталого соціально-економічного розвитку України та її окремих регіонів на основі прозорого й обґрунтованого вибору цілей державної політики і шляхів досягнення запланованих результатів, оптимізації бюджетних витрат. Однак, незважаючи на всі переваги програмно-цільового методу, багатолітній досвід розробки і реалізації регіональних цільових програм дає змогу виявити ряд недоліків у державному управлінні зазначеними програмами.

Для викорінення цих недоліків необхідні пошук і впровадження нових підходів, форм і методів управління, у тому числі й запозичених у приватному секторі.

Так, наприклад, урядові установи США, Великобританії, Німеччини, Франції, Австрії, Японії, Австралії та інших країн все частіше використовують у своїй повсякденній діяльності інструменти проектного менеджменту. Серед них особливу увагу привертає логіко-структурний підхід (Logical Framework

Approach – LFA) – універсальний підхід для планування будь-якої програмної (проектної) діяльності, спрямований на вирішення певної нагальної проблеми, а також управління та контроль за цією діяльністю.

Слід наголосити на нестачі наукових праць, присвячених використанню напрацьованих проектного менеджменту в управлінні державними програмами, а цілеспрямованих досліджень логіко-структурного підходу в контексті державного управління соціально-економічним розвитком взагалі обмаль.

Так, особливості управління цільовими комплексними програмами на регіональному та місцевому рівнях вивчали П. Гурій, О. Макарова, І. Пілунський, В. Савченко, Д. Стеченко та інші. Окремі аспекти застосування методології управління проектами в системі державного управління висвітлювалися в працях В. Молоканова, О. Федорчак, В. Шевцова тощо. Хоча логіко-структурний підхід розглядається вітчизняними дослідниками (В. Бабаєв, С. Бушуєв, Л. Кобиляцький та інші) винятково як один з інструментів управління проектами.

II. Постановка завдання

Метою цієї статті є дослідження теоретичних і практичних аспектів використання логіко-структурного підходу в державному управлінні регіональними цільовими програмами.

III. Результати

Логіко-структурний підхід (далі – ЛСП) виник у другій половині 1960-х рр., коли багато державних, міжнародних неурядових організацій, а також великих корпорацій зіткнулися з неефективністю використовуваних ними програм і проектів розвитку. Про-